

ریشه برخی نقدهای ساده‌انگارانه به طرح قوه قضائیه کجاست؟

معضل فهم پیچیدگی‌های مساله حجاب

ابوالقاسم رحمانی

دبیر گروه جامعه

ساعت حوالی ۱۱ شب، نزدیکی‌های دانشگاه شهید بهشتی، بعد از زیارت کهف، قصد کرده بودیم یک نوشیدنی تهیه کنیم برای مسیر برگشت. داخل یکی از فرعی‌های بلوار دانشگاه، چراغ‌های نئونی و چشمک‌زن و ماشین‌هایی که آن وقت شب یک‌جان‌نزدیک به هم در خیابانی نسبتاً خلوت پارک شده بودند، جلب توجه می‌کرد. حتما این ون کافه‌ها کم‌کیفیت نبودند و احتمالاً آنجا کافه‌ای باز بود. فرمان را چرخاندم و جلوی کافه ترمز کردم. لوکیشن جذابی بود، اصلا همیشه کافه‌هایی که با بازسازی و تزئین خانه‌ها

و سازه‌های قدیمی طراحی می‌شوند، جذاب ترند، یا حداقل برای من اینها دوست داشتنی‌تر از کافه‌های مدرن و امروزی‌اند. ماشین را روبه‌روی کافه البته کمی دورتر از نور چراغ‌ها پارک کردم. به سمت کافه رفتم و چشمم در ابتدا توجهی به آدم‌ها نداشت. در گیر و دار در و دیوار بودم، طراحی داخل کافه هم واقعا خوب بود. اصلاً آن موقع شب آنجا همین که دست خالی برنگشتم، به نظرم موفقیت بزرگی بود، با این حال به محض ورود و عبور از لابه‌لای میزهایی که پشت هرکدام، چند نفری مشغول کاری بودند، یا گپ می‌زدند، یا کتاب می‌خواندند یا غرق بازی مافیا شده بودند، یک چیزی حسایی سنگینی می‌کرد و آن هم نگاه‌هایی بود که مسیر گذر من از در تا پیشخوان کافه و سفارش دادن را حسایی برانداز کرده بود. نگاه‌هایی که چند ماهی است به هردلبلی (البته با دلایل روشنی) سنگین‌تر از هر زمان دیگری

وظیفه عمومی و واجب، آن وقتی شأنیت پیدا می‌کند که بی‌التهابات پیشینی و تصورات آلوده به جبهه‌بندی‌های ایجاد شده توسط رسانه‌ها و سیاست‌های نادرست گذشته امکان اجرا و اعمال داشته باشد. اگر نه همین مساله مهم و متعالی هم در آن ریل گذاری‌های ناصحیح و ناصواب اثر عکس خواهد داشت. و به تعمیم شکاف بین مردم و حکومت و بعد از آن مردم با مردم می‌انجامد. اما پس از ورود به مساله و روایت این پس‌زدن‌های اجتماعی و این وضعیت به نظر من خطرناک و نابه‌سامان، روایت تصمیمات و برنامه‌های سیستم جهت مدیریت فضای موجود و شاید بالاتر از همه مساله حجاب، می‌تواند هم درکی از ترکیب موجود در صحنه سیاستگذاری (موافقان و مخالفان وضع موجود) بدهد و هم تصمیماتی که آنها گرفته‌اند یا می‌خواهند بگیرند و اجرایی کنند را برای بعدتر، تصویر قابل تفسیر کند. حتما خیلی از آنهایی که به حجاب مثل طبقه ایدئولوژیک و مذهبی معتقد نیستند هم با بخشی از وضعیت موجود مخالفت داشته باشند و بالعکس. اما خب چیزی که الزامی است، اولاً تبیین برنامه حکمرانی توسط سیستم و تفسیر و بررسی آن است تا ببینیم آیا نظام از پس مدیریت وضعیت فرهنگی و اجتماعی فعلی و پایان ناخوشایند روبه‌های قبلی برای ساماندهی وضعیت حجاب در جامعه برمی‌آید یا خیر؟

بازنگری لایحه عفاف و حجاب هستیم.»

روزنامه هشتپه‌ری، کیهان و برخی دیگر از رسانه‌ها و چهره‌های شناخته‌شده هم در ارتباط با لایحه مذکور موضع گیری و واکنش‌هایی داشته‌اند. برای فهم بیشتر استدلال‌های مخالفان لایحه مذکور بد نیست رجوعی به مطلبی تحت عنوان ۷ نکته در رد لایحه جدید عفاف و حجاب که ۲ خرداد در روزنامه همشهری منتشر شده است، داشته باشید (به‌خاطر محدودیت فضا امکان مرور دوباره آن نیست).

در نقد این اظهارات و مواضع که در مخالفت با لایحه صورت گرفته است هم برخی مسئولان و چهره‌ها واکنش نشان داده‌اند. برای مثال عبدالحسین خسروپناه، دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی در ارتباط با لایحه جدید حمایت از عفاف و حجاب گفت: «در اصلاح قانون جدید به این نتیجه رسیده شده که جرم‌انگاری کشف حجاب فرآیندی باشد به این معنا که در گام‌های بعد به‌عنوان تخلف معرفی شده و جریمه بازدارنده برای آن صورت گیرد تا شمار مجرمان و مخالفان کم شود و در پایان کسی که لجاجت دارد به‌عنوان مجرم شناخته شود. لایحه عفاف و حجاب در دستور کار بوده و افراد بسیاری روی آن کار می‌کنند ولی متأسفانه برخی از افراد حزب‌اللهی با مواضع خود در زمین دشمن بازی می‌کنند. طبق قانون موجود فردی که کشف حجاب کرده است مجرم بوده و ضابط قضایی باید آن را دستگیر کند و دادگاه تشکیل شود و خانم مکشفه برای خود وکیل بگیرد و درنهایت براساس قانون جریمه شود که با توجه به شمار مجرمان اجرای آن امکان‌پذیر نیست. در اصلاح قانون جدید به این نتیجه رسیده شده که جرم‌انگاری کشف حجاب فرآیندی باشد به این معنا که در گام‌های اول به‌عنوان تخلف معرفی شده و جریمه بازدارنده برای آن صورت گیرد تا شمار مجرمان و مخالفان کم شود و در پایان کسی که لجاجت دارد به‌عنوان مجرم شناخته شود. کسانی در حال نقد هستند که لایحه را ندیده‌اند؛ حتی در کنار نهاد ریاست‌جمهوری عده‌ای برای اعتراض تجمع کردند. اگر هر سه قوه با چیزی همراهی کنند اما گفتمان‌سازی صورت نگیرد و پیوست رسانه‌ای نداشته باشد در اجرا موفق نخواهد بود. عده‌ای که ایراد می‌گیرند آن را به‌طور کامل خوانده و ندیده‌اند.»

موافقان و مخالفان لایحه

جدید حجاب چه می‌گویند

مواجهه تفکیکی

یا کله‌ای؟

دوسه روز پیش لایحه‌ای تحت عنوان حمایت از فرهنگ عفاف و حجاب که به پیشنهاد قوه قضائیه به دولت ارسال شده بود پس از تصویب به‌صورت دوفوریت با نامه رئیس‌جمهور به رئیس مجلس تقدیم شد. لایحه‌ای که هم

کمی قبل‌تر از انتشار عمومی آن و هم بعد از آن، حواشی زیادی به دنبال داشت و موافقان و مخالفان به بررسی و دفاع و نقد آن پرداختند. دوسر طیف این ماجرا هم که نیاز به معرفی ندارند. یعنی هم مخالفان دوآتشه‌ان (چه مخالفان ماهوی و اساسی و چه مخالفان محتوایی) و هم موافقان آن معرف حضور همه هستند. اینجا ما کاری به آن دسته‌از کسانی که هر نوع سیاستگذاری و اقدام در حوزه حجاب و عفاف جامعه‌را نفی می‌کنند، نداریم. منتها محور اصلی ماجرا حرف درباره همین لایحه اخیر است و مواضع موافقان و مخالفان. لایحه ۱۵ بندی حمایت از فرهنگ عفاف و حجاب تصمیماتی را برای بهبود وضعیت حجاب و عفاف در جامعه در نظر دارد که ناظر به جزای در نظر گرفته شده برای مقابله با بدحجابی و بی‌حجابی می‌توان به برخی از تصمیمات موجود در آن اشاره کرد. مواردی که بعضاً محل اصلی بحث موافقان و مخالفان هم هست. براساس این لایحه مأموران پلیس که ضابط قضایی محسوب می‌شوند مکلفند به اشخاصی که در ملاءعام یا اماکن عمومی یا فضای مجازی کشف حجاب می‌کنند، یک بار با استفاده از فناوری‌های نوین و سامانه‌هایی مثل پیامک تذکر دهند. در صورت تکرار کشف حجاب، بار دوم متخلف یک‌ششم

حد اکثر جزای نقدی درجه ۸ و بار سوم معادل یک‌سوم حد اکثر جزای نقدی

درجه ۸ توسط پلیس جریمه می‌شود. اگر این کار باز هم تکرار شود علاوه‌بر جریمه‌ای معادل یک‌دوم جزای نقدی درجه ۸، فرد مرتکب به مرجع قضایی معرفی و به جزای نقدی درجه ۷ محکوم خواهد شد. درصورت برهنگی بخشی از بدن یا پوشیدن لباس‌های نازک بدن‌نما یا چسبان در ملاءعام یا اماکن عمومی یا فضای مجازی فرد مرتکب، بار اول معادل حد اکثر جزای نقدی درجه ۷ جریمه خواهد شد. درصورت تکرار علاوه‌بر تکرار جریمه، فرد مرتکب به مرجع قضایی معرفی و به حد اکثر جزای نقدی و محرومیت از حقوق اجتماعی درجه ۶ محکوم خواهد شد. اشخاصی که در ملاءعام یا اماکن عمومی یا فضای مجازی به‌طور کامل برهنه شوند یا با پوششی ظاهر شوند که عرفا برهنگی کامل محسوب می‌شود، به حد اکثر یا جزای نقدی و محرومیت از حقوق اجتماعی درجه ۶ محکوم می‌شوند. درصورتی که مرتکب ظرف یک ماه جریمه را ندهد، علاوه‌بر دو برابر شدن جریمه، این موضوع به اطلاع بانک مرکزی می‌رسد تا از طریق حساب بانکی فرد متخلف، مبلغ جریمه وصول شود. اگر هم امکان وصول جریمه وجود نداشت، آن فرد تا زمان پرداخت جریمه از دریافت تمام خدمات بانکی محروم می‌شود. حد اکثر جزای نقدی درجه ۸، یک میلیون تومان، حد اکثر جزای نقدی درجه ۷، دو میلیون تومان و حد اکثر جزای نقدی درجه ۶، هشت میلیون تومان است.

باشد؛ داشته باشد؛ بعضی از همین‌هایی که در استقبال امروز بودند و شما، هم جناب آقای میهمان‌نواز، هم بقیه آقایان، الان در این تریبون از آنها تعریف کردید، خانم‌هایی بودند که در عرف معمولی به آنها می‌گویند «خانم بدحجاب»؛ اشک هم از چشمش دارد می‌ریزد. حالا چه کار کنیم؟ ردش کنید؟ مصلحت است؟ حق است؟ نه، دل، متعلق به این جبهه است؛ جان، دل‌باخته این اهداف و آرمان‌هاست. او یک نقصی دارد. مگر من نقص ندارم؟ نقص او ظاهر است، نقص‌های این حقیر باطن است؛ نمی‌بینند. «گفتا شیخا هرآنچه گویی هستم/ آیا تو چنانکه می‌نمایی هستی؟» ما هم یک نقص داریم، او هم یک نقص دارد. با این نگاه و با این روحیه برخورد کنید. البته انسان نهی از منکر هم می‌کند؛ نهی از منکر با زبان خوش، نه با ایجاد نفرت. «سواى اینها، در لایحه مذکور شان نظارتی پلیس حفظ شده است و در گام نخست مواجهه برخورد خیابانی پلیس تجویز نمی‌شود و موافقان لایحه این را هم یکی دیگر از نقاط قوت آن دانسته‌اند. فارغ از همه اینها، نه مسیر تایید و نه رد لایحه مذکور و حکمرانی در این حوزه بسته نیست. هم می‌توان مدافع و هم منتقد تصمیمات و لویج پیشنهادی بود. برای مثال با یکی از چهره‌های شناخته‌شده حقوقی گپ می‌زدم، می‌گفت در سطح مجازات با دو درجه تغییر در مجازات‌های درنظر گرفته‌شده و تشدید آنها ما لایحه کامل‌تری داریم و اگر نه آنچه نوشته‌شده بسیار دقیق و کارشناسی است. در مقابل نظرات دیگری هم وجود دارد که از اساس لایحه مذکور را رد می‌کنند. به هر شکل حالا باید منتظر ماند و دید که مجلس با لایحه جدید حمایت از عفاف و حجاب موافقت می‌کند یا زور جریان مخالف به ایجاد تغییرات در آن می‌رسد و ما شاهد تصمیمات دیگری در این حوزه خواهیم بود.

و اما یک تحلیل و جمع‌بندی از مواضع موافقان و مخالفان لایحه جدید حجاب و عفاف که حواشی زیادی را طی چند روز اخیر به دنبال داشته است؛ نکته اول در مرور و بررسی مواضع این دو گروه این است که چهره‌های سیاسی و رسانه‌ای، خصوصاً وابستگان به جریان جبهه‌پایداری که از مخالفان سرسخت لایحه مذکور هستند، با زیر سوال بردن کل لایحه معتقدند که جرایم در نظر گرفته شده در این لایحه بازدارندگی کافی را ایجاد نمی‌کند و به زعم نگارنده این جریان قائل به نوعی یک کاسگی در مواجهه با بدحجابی در جامعه است. یعنی با هر سطحی از عدم رعایت حجاب یا کم حجابی و شل حجابی و بی‌حجابی یک نوع برخورد آن هم از جنس پلیسی لازم است. اصرار بر نقش آفرینی پلیس در این گذار مساله‌ای است که در موضع‌گیری‌ها و انتقاد از شأن نظارتی پلیس در طرح جدید توسط برخی از چهره‌ها و رسانه‌های این جریان و جریانات موافق آنها می‌توان دید. درمقابل اینها اما قوه قضائیه به‌عنوان طراح اصلی لایحه مذکور و برخی از چهره‌های حقوقی و قضایی همان‌طور که در لایحه هم وجود دارد قائل به نگاهی تفکیکی به مساله حجاب و عفاف در جامعه است. یعنی تفکیک هم در انواع مدل‌های بدحجابی و بی‌حجابی و هم در نوع مجازات‌افراد. ناظر به این رویه می‌توان اینس رویکرد را موافق با نظر رهبری در مواجهه با افرادی که نقصی در حجاب دارند هم دانست. رهبری در دیدار با علما و روحانیون خراسان شمالی در سال ۹۱ فرمودند: «خودتان را مجهب کنید، مسلح به سلاح معرفت و استدلال کنید، بعد به این کانون‌های فرهنگی-هنری بروید و پذیرای جوان‌ها باشید. با روی خوش هم پذیرا باشید؛ با سماحت، با مدارا. فرمود: «و سئئ من نبیئه» که ظاهراً عبارت است از «مدارة الناس»؛ مدارا کنید. ممکن است ظاهر زنده‌ای داشته